

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ 000126

Ձեռնարկողը՝

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ
Ք. Երևան, Չարենցի 1

Գործունեությունը՝

«Վայոց ձոր-2» միկրոռեգիոնալ մակարդակի
համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի
շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական
գնահատման հաշվեկշիռություն
Վայոց ձորի մարզ

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրենի պաշտոնակատար՝

Ա. Թարգյան

Առդիր եզրակացությունը՝ 12 թերթ

- [illegible]

- էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի և կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր՝ 4.302հա, հեռանկարում՝ 4.46հա, այդ թվում կոմունալ ենթակառուցվածքների՝ 0.37հա, հեռանկարում՝ 0.525հա, էներգետիկայի՝ 0.772հա, տրանսպորտի՝ 3.16հա, հեռանկարում՝ չի փոխվում,

- հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 41.08 հա, հեռանկարում՝ 40.90հա,
- անտառային հողեր՝ 2340.52 հա, հեռանկարում չի փոփոխվելու,
- ջրային հողեր՝ 111.578հա, հեռանկարում չի փոխվում:

Ազատել համայնք՝

- գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 6542.45հա հեռանկարում՝ 6538.62հա, որից վարելահող՝ 785.09, հեռանկարում՝ 781.44հա, բազմամյա տնկարկներ՝ 76.63, հեռանկարում չի փոխվում, արոտավայրերը՝ 2577.83հա, խոտհարքեր՝ 61.9հա հեռանկարում չեն փոխվում, այլ հողատեսքերը՝ 3041հա, հեռանկարում՝ 3040.82հա,

- բնակավայրի հողեր՝ 96.8հա, հեռանկարում՝ 101.06հա, որից բնակելի կառուցապատման՝ 64.27հա, հեռանկարում՝ 67.11հա, հասարակական կառուցապատման՝ 2.06 հա, հեռանկարում՝ 2.04հա, ընդհանուր օգտագործման՝ 17.43հա, հեռանկարում՝ 17.95հա,

- արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր՝ 20.24հա, հեռանկարում՝ 19.48հա, որից՝ գյուղարտադրական՝ 20.24հա, հեռանկարում՝ 19.48հա,

- էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի և կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր՝ 4.92հա, հեռանկարում՝ 6.2հա, այդ թվում էներգետիկայի՝ 0.13հա, հեռանկարում չի փոխվում, կոմունալ ենթակառուցվածքների՝ 0.08հա, հեռանկարում՝ 1.36հա, տրանսպորտի՝ 4.58հա, հեռանկարում՝ չի փոխվում, կապի՝ 0.13հա, հեռանկարում չի փոփոխվում,

- հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 6.62 հա, հեռանկարում՝ 5.67հա, որից պատմության և մշակույթի 6.62հա, հեռանկարում՝ 5.67հա,

- ջրային հողեր՝ 14.89հա, հեռանկարում՝ չի փոխվում:

Փոռ համայնք՝

- գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 1890.07հա հեռանկարում 1885.105հա, որից վարելահող 194.56, հեռանկարում չի փոխվում, արոտավայրերը՝ 1462.34հա հեռանկարում 1459.46հա, խոտհարքեր՝ 70.17հա, հեռանկարում չի փոխվում, բազմամյա տնկարկներ՝ 20.15հա հեռանկարում չի փոխվում, այլ հողատեսքերը՝ 142.85հա, հեռանկարում՝ 140.77հա,

- բնակավայրի հողեր՝ 34.09հա, հեռանկարում՝ 39.055հա, որից բնակելի կառուցապատման՝ 27.15հա, հեռանկարում՝ 31.39հա, հասարակական կառուցապատման՝ 0.67հա, հեռանկարում՝ 0.695հա, ընդհանուր օգտագործման՝ 3.64հա, հեռանկարում՝ 4.34հա, այլ հողատեսքեր՝ 2.63հա, հեռանկարում չի փոխվում,

- արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր՝ 1.28հա, որից արդյունաբերական՝ 18.34հա, հեռանկարում՝ չեն փոխվում,

- էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի և կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր՝ 1.1հա, հեռանկարում՝ 3.12հա, այդ թվում, կոմունալ ենթակառուցվածքների՝ 0հա, հեռանկարում՝ 2.02հա,

- հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 2.04հա, հեռանկարում՝ 0.02հա, որից պատմության և մշակույթի 2.04հա, հեռանկարում՝ 0.02հա,

- ջրային հողեր՝ 0.44հա, հեռանկարում՝ չի փոխվում:

Զեդեա համայնք՝

- գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 2743.94 հա, որից վարելահող 302.72 հա, արոտավայրերը՝ 621.49 հա, բազմամյա տնկարկներ՝ 46.68 հա, խոտհարքեր՝ 13.82 հա, այլ հողատեսքերը՝ 1759.23 հա, հեռանկարում փոփոխություններ չկան,

- բնակավայրի հողեր՝ 34.01 հա, հեռանկարում՝ 34.07 հա, որից բնակելի կառուցապատման՝ 88.34 հա, հեռանկարում՝ 94.92 հա, հասարակական կառուցապատման՝ 24.27 հա, հեռանկարում՝ 25.68 հա, հասարակական կառուցապատման՝ 0.13 հա, հեռանկարում 0.19 հա, ընդհանուր օգտագործման՝ 1.88 հա, հեռանկարում՝ փոփոխություն չկա, այլ հողեր՝ 7.73 հա, հեռանկարում 6.32 հա,

- արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր՝ 0.26 հա, հեռանկարում՝ 0.2 հա, որից գյուղարտադրական՝ 0.23 հա, հեռանկարում՝ 0.17 հա,

- էներգետիկայի, կապի, տրանսպորտի և կոմունալ ենթակառուցվածքների հողեր՝ 3.88 հա, հեռանկարում՝ 4.12 հա, այդ թվում կոմունալ ենթակառուցվածքների՝ 0 հա, հեռանկարում՝ 0.24 հա, տրանսպորտի՝ 3.85 հա, կապի՝ 0.03 հա, հեռանկարում՝ չեն փոխվում,

- հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 0.24 հա, հեռանկարում՝ 0 հա, որից պատմության և մշակույթի 0.24 հա, հեռանկարում՝ 0 հա, հատուկ նշանակության հողեր՝ 9.59 հա, հեռանկարում՝ 13.78 հա,

- անտառային հողեր՝ 470.84 հա, հեռանկարում չի փոփոխվելու,

- ջրային հողեր՝ 8.07 հա, հեռանկարում՝ 7.86 հա:

Համաձայն ներկայացված հաշվետվության գյուղատնտեսական հողատեսքերն օգտագործվում են ոչ արդյունավետ և ռելիեֆային բարդ պայմանների հետևանքով ենթարկվում են էրոզացման: Բացարձակ բարձրությունների և ռելիեֆի խիստ կտրտվածությունը որոշակի բարդություններ են ստեղծել ոռոգման ցանցի զարգացման համար: Գյուղատնտեսական հողերի օգտագործման վրա բացասական ազդեցություն են գործում օգտագործվող հողերի մասնատվածությունը և գյուղացիական տնտեսությունների մեծ քանակը:

Բնակչության հիմնական զբաղմունքն է՝ գինեգործությունը, բուսաբուծությունը, այգեգործությունը, անասնապահությունը, հացահատիկի մշակությունը, հողագործությունը, մեղվաբուծությունը, հանքային ջրերի արտադրությունը և առևտուրը:

Ներկա անտառչինությամբ «Վայոց ձորի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի ընդհանուր մակերեսը կազմում է 15065.3 հա և ներառում է 7 անտառպետություններ: Ամենափոքր մակերեսը զբաղեցնում է Սարավանի անտառպետությունը՝ 973 հեկտար (6.5%), իսկ ամենամեծը՝ Հերիերի անտառպետությունն է՝ 3606 հեկտար (24%):

Անտառտնտեսության տարածքում արտադրական նշանակության անտառները բացակայում են:

Պաշտպանական նշանակության անտառածածկի ընդհանուր մակերեսը զբաղեցնում է ընդհանուր անտառածածկի 33.7%-ը (2580.9 հա): Հատուկ նշանակության անտառները զբաղեցնում են 5075.3 հա (66.3%): Անտառտնտեսության ընդհանուր հողատեսքերում անտառային հողերը կազմում են 12351 հա, որից անտառածածկ ընդհանուր մակերեսը 7656.2 հա է (62.4%), նույն թվում ընդամենը 411.1 հեկտարն է անտառմշակույթ (3.3%), ոչ անտառածածկ մակերեսը 4676.2 հա է:

Ընդհանուր ոչ անտառային մակերեսը կազմում է 2703 հա, որից արոտավայրերը զբաղեցնում են 1300.7 հա, իսկ 1315.5 հեկտարը ոչ անտառային այլ հողերն են:

Անտառային հողերի արտադրողականության բարձրացման նպատակով անտառչինությամբ նախատեսվում են հետևյալ միջոցառումները.

- անտառային մշակույթների հիմնում,
- ցածր լրիվության ծառատների արտադրողականության բարձրացում

- բնական վերաճին օժանդակող համալիր միջոցառումներ,
- անտառապահպանական և անտառապաշտպանական աշխատանքների բարելավում,
- ընտրովի սանիտարական հատումներ:

Գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարումը կարգավորված չէ, քանի որ այդ բնակավայրերի ջրամատակարարումն իրականացվում է տեղական աղբյուրներից: Կապտածները և ջրամատակարարման ցանցերը հիմնականում չեն համապատասխանում սանիտարական նորմերին, չունեն վարակազերծման կայաններ և օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ: Մարզի տարածքում կենտրոնացված ջրամատակարարում ունեն Ջերմուկ, Վայք և Եղեգնաձոր քաղաքները:

Անբավարար վիճակում է գտնվում մարզի ջրահեռացման համակարգը, երեք քաղաքներից ոչ մեկը չունի կեղտաջրերի մաքրման կայաններ, որոնց կառուցման համար անհրաժեշտ է մոտ 2.0 մլրդ դրամ գումար:

Գյուղական համայնքների աշխարհագրական դիրքը թույլ չի տալիս «Վայոց ձոր-2» ամբողջ տարածաշրջանի համար մեկ միասնական կեղտաջրերի մաքրման կայանի ընտրություն: Տնտեսակենցաղային հոսքաջրերի մաքրման համար գյուղական համայնքներում, նախատեսվում է տեղադրել տարբեր արտադրողականության «Յալմա-2000» մակնիշի կենսաբանական մաքրման կայան, որն ունի բազմաստիճանային մաքրման կառուցվածք և ներառում է սեպտիկ խուց՝ 98% մաքրման արդյունավետությամբ:

Մարզի տարածքում կենտրոնացված ջրամատակարարում ունեն Ջերմուկ, Վայք և Եղեգնաձոր քաղաքները:

Գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարումը կարգավորված չէ, քանի որ այդ բնակավայրերի ջրամատակարարումն իրականացվում է տեղական աղբյուրներից: Կապտածները և ջրամատակարարման ցանցերը հիմնականում չեն համապատասխանում սանիտարական նորմերին, չունեն վարակազերծման կայաններ, օրվա կարգավորիչ ջրամբարներ:

Ստորգետնյա, ինչպես նաև մակերեսային ջրերի ավազանն աղտոտումից զերծ պահելու նպատակով նախատեսվում է կոյուղացնել տարածաշրջանի բոլոր բնակավայրերը: Կոյուղու հոսքաջրերի հեռացումը կիրականացվի միջթաղամասային ինքնահոս կոյուղատարների և գլխավոր կոլեկտորի միջոցով:

Նախագծով կենցաղային կոյուղուն զուգահեռ նախատեսվում է նաև հեղեղատար կոյուղի, ինչը հնարավորություն կտա անձրևաջրերի և հալոցքից առաջացած հոսքաջրերի ամբողջ ելքը հավաքել և, նախքան բաց ջրահոսքեր ուղղելը, ենթարկել մաքրման:

Գնահատվել են խմելու ջրամատակարարման ոլորտին առնչվող հետևյալ խնդիրները.

- ջրատարների և ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի մաշվածություն (կորուստների բարձր տոկոս),
- գյուղական բնակավայրերում խմելու ջրի հաշվառման բացակայություն և ոչ արդյունավետ օգտագործում,
- անհրաժեշտ քանակով ջրապաշար ամբարելու համար համապատասխան ծավալով, պահանջվող նիշերի վրա տեղակայված ջրամբարների բացակայություն,
- խմելու ջրի գլխամասային կառույցների սանիտարական պահպանության գոտիների բացակայություն,
- ջրամատակարարման կառավարման ոչ բավարար իմացություն:

Վայոց ձորի մարզում ջրային ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունն ապահովելու նպատակով անհրաժեշտություն է առաջանում մակերեսային հոսքը կարգավորել ջրամբարներում: Ներկայումս մարզում կառուցված են 8 ջրամբար շուրջ 500 մ³ ծավալով: Մարզում առաջնային նախատեսվում է կառուցել նոր ջրամբարներ, ինչի

արդյունքում կատեղծվի կարգավորված շուրջ 211մլն.մ³ ջրային պաշարներ՝ 265մլն.մ³ ծավալով ջրատվությամբ ինչը համապատասխան ծավալով կնվազեցնի հանրապետության տարածքից ջրային ռեսուրսների արտահոսքը:

Վայոց ձորի մարզի տարածքով անցնում են «Վարդենիս», «Գետափ», «Վայք» և «Շամբ» 220կՎ լարման օդային բարձրավոլտ էլեկտրահաղորդման գծերը: Մարզի տարածքում են տեղակայված նաև «Իրան-Հայաստան» 400 կՎ լարման կառուցվող էլեկտրահաղորդման գծի համար նախատեսված հենարանները:

Համաձայն նախագծի «Վայոց ձոր-2» միկրոռեգիոնալ տարածաշրջանով անցնում են՝ Վայք-Եղեգնաձոր $D_{\text{ա}}=300$ մմ մայրուղային գազատարը: Տվյալ տարածաշրջանում է գտնվում Վայքի ԳԲԿ-ն: Միկրոռեգիոնում ներառված բնակավայրերից գազաֆիկացված չէ միայն Ջեղեա բնակավայրը: Վայք, Ագատեկ և Արին բնակավայրերը գրեթե ամբողջովին (80-95 %) գազաֆիկացված են: Փոռ համայնքը գազաֆիկացված է 40 %-ով:

Ջեռուցման ժամանակահատվածում չգազաֆիկացված համայնքները ջեռուցվում են փայտով, իսկ մնացած համայնքները ջեռուցվում են գազով և փայտով:

Վայոց ձորի մարզում գործում են 113կմ միջպետական, 206.8կմ հանրապետական և 293.6կմ երկարությամբ տեղական նշանակության ճանապարհներ: Գտնվելով մայրաքաղաք Երևանից 135կմ հեռավորության վրա, Վայք քաղաքը ապահովված է տրանսպորտային բավարար կապերով: Տարածքի կենտրոնական մասով անցնում է Երևան-Եղեգնաձոր-Գորիս-Լաչին միջպետական նշանակության Մ-2 մայրուղին:

Մարզն ունի մեծ զբոսաշրջային ներուժ՝ պայմանավորված հանքային ջրերի և պատմամշակութային բազմաթիվ կոթողների առկայությամբ: Հայտնի է նաև իր գինիներով և խաղողի տեսակներով: Մարզը հարուստ է նաև արդյունահանման ենթակա հարուստ բնական պաշարներով:

«Վայոց ձոր-2» տարածաշրջանի համար զարգացման հեռանկարը կանխատեսվում է գյուղատնտեսության արտադրանքի վերամշակման և արտահանման ուղղվածություն ունեցող արդյունաբերության ճյուղերի զարգացմամբ:

«Վայոց ձոր-2» տարածաշրջանի համայնքներում արդյունաբերությունը հիմնականում զարգացած է Վայք քաղաքում: Վայքում գործում են հանքային ջրերի գործարան և մի շարք ձեռնարկություններ, որոնք գործում են պլանային արտադրողականության 5-10%-ի սահմաններում:

Գրեթե բոլոր բնակավայրերն օժտված են զբոսաշրջության ոլորտում առկա ռեսուրսներով: Դրանք ներառում են ավանդական՝ ինչպես ճանաչողական տեսակները, այնպես էլ էքստրեմալ, բուժական, կրթական, տեղական հարուստ և էկոլոգիապես մաքուր սննդի, բնության հատուկ պահպանվող տարածքների այցելությունները, կենսաբազմազանության դիտումները և բազմաթիվ այլ տեսակները:

Մարզի գրեթե բոլոր էկոհամակարգերը ենթարկվում են մարդածին ազդեցության, որի արդյունքում անհետացման եզրին են հայտնվել տասնյակ բուսական և կենդանական տեսակներ, ինչն առավել նկատելի է անտառային և ջրային էկոհամակարգերի վրա:

Արձանագրվել են անտառներում վնասատուներով և հիվանդություններով վարակման զանգվածային դեպքեր և հրդեհներ, որոնք կապված են նաև կլիմայի փոփոխության հետ:

Ընդունվել են մի շարք օրենսդրական ակտեր, որոնք պարունակում են միջոցառումներ՝ ուղղված անտառային տարածքների վերականգմանն ու անտառների կայուն ձևերի զարգացմանը և անտառային կենսաբազմազանության պահպանմանը:

Վայոց ձորի մարզում գոյություն ունեցող հատուկ պահպանվող տարածքները 2013 թվականի հողային հաշվեկշռով կազմում է 18169.5հա: Մարզում առկա են՝ «Ջերմուկի ջրաբանական», «Ջերմուկի անտառային», «Հերիերի նոսրանտառային» և «Եղեգնաձորի» պետական արգելավայրերը, ինչպես նաև առկա են 54 բնության հուշարձաններ: «Վայոց ձոր»

2» տարածաշրջանի համար դոմինանտ և բնորոշ կենդանատեսակներից կարելի է նշել վայրի ոչխարը (հայկական մուֆլոն), բեզոարյան այծը, կովկասյան ընձառյուծը, գորշ արջը, վարազը, վայրի խոզը, անտառային կատուն, կաքավը: Տարածքում հանդիպում են նաև որսի կենդանիներ՝ գայլ, աղվես, քարակզաքիս և ջրային առնետ, էնդեմիկ կենդանիներից է Նեղ սևամարմինը:

Մարդկային գործոններով պայմանավորված տեղի են ունեցել բուսական և կենդանական աշխարհի քանակի կրճատում: Կենդանական և բուսական աշխարհի պահպանության նպատակով դրանց զգալի մասը վերցվել է հատուկ պահպանության տակ և գրանցվել է ՀՀ բույսերի ու կենդանիների Կարմիր Գրքերում:

Ճանապարհների վիճակի և դրանց բարելավման միջոցառումների բացակայությունը, վաղ գարնանն անասունների լեռնային արոտներ բարձրացնելն ու անկանոն արածեցումը առաջացրել է արոտավայրերի գերծանրաբեռնվածություն, ինչը լանջերի խիստ թեքության պայմաններում հանգեցրել է բուսածածկույթի նվազման և հողերի աստիճանական քայքայման: Դրա դեմ պայքարելու հարցը մարզում համարվում է առաջնակարգ խնդիր:

Առկա հիմնախնդիրներով պայմանավորված մարզում հողային ռեսուրսների կառավարման ոլորտում որպես գերակա ուղղություններ են դիտարկվում՝

1) մարզի և համայնքի հողերի օգտագործման և պահպանության նկատմամբ վերահսկողության ուժեղացումը,

2) հողերի օգտագործմանը և պահպանությանն ուղղված մարզային և համայնքային ծրագրերի իրականացումը,

3) հողերի դեգրադացիայի կանխարգելումը կամ նվազեցումը,

4) հակաէռոզիոն, հակասողանքային և մելիորատիվ միջոցառումների կազմակերպումը, խախտված հողերի վերականգնման /ռեկուլտիվացիա/ միջոցառումների և սեփականաշնորհված գյուղատնտեսական նշանակության հողամասերի միավորման /խոշորացման/ իրականացումը,

5) աղտոտված և դեգրադացված հողերի վերականգնման ու մոնիթորինգի ծրագրի միջոցառումների իրականացումը, ինչը հիմք կհանդիսանա մարզում դեգրադացիայի ենթարկված հողատարածքների ուսումնասիրության, կենսաբանական վերակուլտիվացման ուղղությունների մշակման և մոնիթորինգային ցանցի ստեղծման համար:

Տարածաշրջանի համայնքների շրջակա միջավայրի վրա տեխնածին ազդեցության հիմնական գործոններն են.

- մթնոլորտային օդի աղտոտումն՝ արդյունաբերական ձեռնարկությունների, բնակելի հատվածի ջեռուցման և ավտոտրանսպորտի արտանետումներով,
- մակերևութային ջրերի աղտոտումն՝ արդյունաբերական և կենցաղային կեղտաջրերով,
- հողերի աղտոտումը՝ թափոններով և կեղտաջրերով,
- աղմուկը,
- անտառի անկանոն օգտագործումը, որը համայնքների շրջակայքում էներգետիկ ճգնաժամի ժամանակ հանգեցրել է անտառային տարածքների և կենսաբազմազանության կրճատման,
- շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության բնական գործոններ են նաև սողանքները, սելավները և հողերի էրոզիան:

Մթնոլորտ վնասակար արտանետումների հիմնական մասը բաժին է ընկնում ավտոտրանսպորտին, որի արտանետումները կազմում են մթնոլորտ արտանետումների 94,7 %-ը: Մթնոլորտ վնասակար արտանետումների քանակը ջեռուցումից, արդյունաբերությունից և ավտոտրանսպորտից կազմում է 762,5 տ/տարի: Մթնոլորտ վնասակար արտանետումներից «Վայոց ձոր-2» համայնքներից տարածաշրջանի տնտեսության հասցված տնտեսական վնասը կազմում է 34,21մլն. դրամ տարի: Համայնքում

արտանետումները ջեռուցումից կնվազի տարեկան 4,74 տ/տարի ի հաշիվ ջեռուցման նոր տեխնոլոգիաների:

Համայնքներում աղմուկի աղբյուր է հանդիսանում ավտոտրանսպորտը: Գյուղերում ճանապարհները հիմնականում տեղական նշանակության են և մեքենաների անցուդարձը ցածր է:

Համաձայն նախագծի միկրոռեգիոնի բնակավայրերում սանիտարական մաքրման ենթակա տարածքը կազմում է 523,06 հա մակերես: Գործող 23 աղբավայրերից 22-ը ենթակա են կոնսերվացման: Նախատեսվում է Վայք-5² աղբավայրը կազմակերպել որպես սանիտարական աղբավայր:

Հաճախակի է աղբի կուտակումը հենց բնակելի տների բակերում: Բացի դրանից, աղբահանումը կատարվում է անկանոն, ինչը հանգեցնում է համայնքների սանիտարական վիճակի վատացմանը: Մարզում կոշտ թափոնների վերամշակման գործարանները բացակայում են: Համայնքները չունեն արդյունաբերական թափոնների համար առանձին աղբավայր: Քաղաքներից երեքը (Եղեգնաձոր, Վայք, Զերմուկ) ունեն աղբահանության համար նախատեսված մասնագիտացված մեքենաներ, որոնցով սպասարկում են մարզի բնակչության 34.7%-ը: Նախատեսվում է գոյություն ունեցող աղբավայրի տարածքը պարսպապատել, բարեկարգել: Աղբահանությունը դարձնել կազմակերպված, կազմակերպել աղբի տեսակավորում, աղբավայրում կատարել պարբերական հողաձածկում: Հեռանկարում թափոնների ընդհանուր քանակը կկազմի ~ 1857 տ/տարի:

«Վայոց ձոր-2» տարածաշրջանի գյուղական համայնքում տեղակայված են գործող 5 գերեզմանոց, ընդհանուր 12 հա տարածքում: Ծրագրով նախատեսված է գերեզմանոցների պարսպապատումը ՍՊԳ-ի չափերին համապատասխան: Այն հատվածներում, որտեղ ՍՊԳ-ն պահպանված չէ, նախատեսվում է ճանապարհի երկկողմանի սահմանազատում՝ ծառուղիների միջոցով և գերեզմանոցի պարագծով երկշարք ծառապատում: Գերեզմանոցների ճանապարհի եզրային հատվածներում, նախագծով նախատեսված է տարածքի բարեկարգում և կանաչապատում, ինչը կնպաստի փոշու արտանետումների տարածման կանխարգելմանը:

Միկրոռեգիոնի պահանջն ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքների նկատմամբ կազմում է 20.0 հա: Հողային ռեսուրսների սակավությամբ պայմանավորված կանաչ տարածքների դեֆիցիտը կլրացվի տեղական նշանակության կարճատև հանգստի կազմակերպմանը նպաստող և բնակավայրի բարենպաստ մատչելիության գոտում գտնվող բնակարանամերձ ազատ տարածքներում:

Համայնքների կանաչապատման համակարգի կայուն զարգացման համար նախատեսվում է.

- համայնքապետարաններում բնագավառի գործունեությունը համակարգող մասնագիտացված կառուցվածքային ստորաբաժանման ստեղծում,
- նախագծերին և ծրագրերին համապատասխան վերականգնման աշխատանքների, նոր տարածքների կանաչապատման իրականացում,
- ոռոգման համակարգի զարգացման և բարեփոխման ապահովում:

Համաձայն «Վայոց ձոր-2» տարածաշրջանի զարգացման ծրագրի, բոլոր նախատեսվող աշխատանքները կնպաստեն շրջանի սոցիալական և բնապահպանական իրավիճակի առողջացմանը: Բնապահպանական և սոցիալական իրավիճակի բարելավմանը նպաստող միջոցառումները հետևյալն են՝

- երկրորդական և միջգյուղական ճանապարհների ասֆալտապատում և խճապատում,
- բազմաբնակարան շենքերի բակային տարածքների բարեկարգում և ասֆալտապատում, խաղահրապարակների կառուցում,

- շենքերի բակերի լուսավորության անցկացում և գյուղամիջյան ճանապարհների լուսավորության անցկացում,
 - ջրամատակարարման համակարգի և կոյուղու կառուցում և բարեկարգում,
 - անձրևաջրերի հեռացման համակարգի նախագծում և կառուցում,
 - գետ թափվող տնտեսակենցաղային և արտադրական հոսքաջրերի կենսաբանական մաքրման կայանի նախագծում և կառուցում,
 - հասարակական և արտադրական նշանակության վնասված շինությունների և կառույցների վերականգնում,
 - ճանապարհի եզրերին, ռեկրեացիոն գոտիներում կանաչապատման, ծառատնկման աշխատանքների իրականացում,
 - ոռոգման ներքին ցանցի վերականգնում,
 - համայնքներում հանգստյան գոտիների ստեղծում,
 - համայնքների տարածքում աղբահանման և տեսակավորման կազմակերպում,
 - ժամանակակից պայմաններին համապատասխան աղբավայրերի և աղբամշակման գործարանների կառուցում,
 - կատարել աղբի տեսակավորում,
 - մսի վերամշակման արտադրամասի ստեղծում (սպանդանոցի կառուցում),
 - հեղեղապաշտպան անտառատնկումների իրականացում,
 - ասֆալտապատման, ճանապարհաշինության աշխատանքներ,
 - Վայք քաղաքում եռամսյակը մեկ շրջակա միջավայրի (օդ, ջուր, հող) մոնիթորինգի կազմակերպում,
 - մեքենաների տեխնիկական վիճակի և որակի վրա խիստ վերահսկողության սահմանում, ինչը կնպաստի ավտոտրանսպորտի արտանետումների կրճատմանը,
 - ամբողջությամբ անցնել գազով և ժամանակակից ջեռուցման տեխնոլոգիաներին, ինչը կկրճատի մթնոլորտ արտանետումները տարեկան 64.66տ/տարի,
 - արդյունաբերությունում ներդնել առաջատար տեխնոլոգիաներ:
- Վայոց ձորի մարզի գյուղական համայնքների զարգացման հիմնական ուղղություններն են՝
- արտադրության գոյություն ունեցող հիմնական ճյուղերի զարգացումը,
 - հնարավոր ռեկրեացիոն գոտիների կազմակերպումը,
 - շրջակա միջավայրի բարելավում և պահպանումը,
 - ինժեներական ենթակառուցվածքի, ճանապարհային ցանցի և սոցիալ- կենցաղային համակարգի զարգացումը,
 - պատմամշակութային ժառանգության պահպանությունը,
 - բնական և տեխնածին վտանգավոր երևույթներից տարածքի պաշտպանությունը,
 - սահմանամերձ տարածքներում բնակչության անվտանգության ապահովումը,
 - միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհները կապող հատվածների վերանորոգում, միջհամայնքային ճանապարհների-կապերի վերանայում և կազմակերպումը,
 - գյուղատնտեսական բարձրորակ և հատուկ պահպանվող տարածքների օտարման, ինչպես նաև պատմամշակութային և բնական հուշարձաններին վնաս պատճառման բացառումը,
 - հիմնական գործառնական գոտիների վերանայում և հստակեցումը,
 - բոլոր համայնքների գազաֆիկացումը,
 - համայնքներում բնակչության ապահովումը խմելու ջրով,
 - համայնքներում ոռոգման ջրի ցանցի արդիականացումը և ընդլայնումը,
 - աղբավայրերի նախատեսումը սանիտարական գոտիների պահպանմամբ,

- գյուղական համայնքների կեղտաջրերի մաքրման կայանի նախագծումը և գործարկումը,
- նախատեսել նոր տեխնոլոգիաներ՝ արևային էներգիայով և բիոգազով ջեռուցման համար,
- նախատեսել աղբի տեսակավորում:

Հիմնադրույթային փաստաթղթի նախագծով նախատեսվում է նաև ջրային ռեսուրսների ու թափոնների կառավարման ոլորտների և խախտված հողերի հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված միջոցառումների իրականացման ծրագրերի կազմում և իրականացում:

Ընդհանուր առմամբ Վայոց ձորի մարզի «Վայոց ձոր-2» համայնքների տարածքային քաղաքաշինական խնդիրների լուծման ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության արդյունավետ կազմակերպման համար համալիր կերպով են գնահատվել առկա բնապահպանական խնդիրները, գոյություն ունեցող իրավիճակը և ընտրվել են զարգացման այնպիսի սկզբունքներ, որոնք թույլ կտան ներդաշնակորեն լուծել սոցիալական, տնտեսական և բնապահպանական խնդիրները:

Պատճառաբանական մաս. Միկրոռեգիոնալ մակարդակի համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթերի մշակման նախագծի հայեցակարգային սոցիալ-տնտեսական հիմնավորումը նպատակաուղղված է տարածաշրջանի՝ որպես ամբողջական հատակագծային միավորի և համայնքների՝ որպես դրա մասը կազմող, փոխադարձ տարածքային, տնտեսական և ենթակառուցվածքային կապերով միմյանց կապված բաղադրիչների ներքին պոտենցիալ հնարավորությունների և նախադրյալների բացահայտմանը, ինչպես նաև դրանց լիարժեք, համակողմանի և արդյունավետ օգտագործմանը: Հանդիսանալով տարածական պլանավորման հիերարխիական կառուցվածքի (տարածքային հատակագծման նախագիծ, գլխավոր հատակագիծ, գոտևորման նախագիծ) երեք մակարդակը միավորող փաստաթուղթ, այն դիտարկում է ինչպես տարածաշրջանային նշանակության և կարևորության ընդհանուր մոտեցումները, այնպես էլ յուրաքանչյուր հատակագծային միավորի՝ համայնքի տարածքում իրականացվող քաղաքաշինական գործունեության կանոնակարգումը:

Փորձաքննության գործընթացում միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթուղթը լրամշակվել է՝ հաշվի առնելով նաև շրջակա միջավայրի նախարարության համապատասխան ստորաբաժանումների, առողջապահության, արտակարգ իրավիճակների, կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունների կողմից ներկայացված առաջարկությունները:

Օնլայն հարթակով իրականացվել են հանրային քննարկումներ, ինչի ընթացքում ազդակիր համայնքի ներկայացուցիչները դրական են արտահայտվել նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ:

Վայոց ձորի մարզի «Վայոց ձոր-2» համայնքների տարածքային քաղաքաշինական խնդիրների լուծման ընթացքում շրջակա միջավայրի պահպանության արդյունավետ կազմակերպման համար համալիր կերպով գնահատվել են առկա բնապահպանական խնդիրները, գոյություն ունեցող իրավիճակը և ընտրվել են զարգացման այնպիսի սկզբունքներ, որոնք թույլ կտան ներդաշնակորեն լուծել սոցիալական, տնտեսական և բնապահպանական խնդիրները:

Բնակավայրերի տարածքների կարևոր էկոլոգիական հիմնախնդիրների լուծումները կնպաստեն տարածքի էկոլոգիական հավասարակշռության պահպանմանը: Շրջակա միջավայրի պահպանության բաժնում տրվել են շրջակա միջավայրի բոլոր բաղադրիչների

(մթնոլորտ, ջրային ռեսուրսներ, հողեր, ընդերք, կենսաբազմազանություն) վիճակի բարելավմանը և պահպանմանն ուղղված միջոցառումների հեռանկարները:

Փորձաքննական պահանջներ

- Հիմնադրությամբ փաստաթղթի շրջանակում նախատեսվող գործունեությունների համապատասխան նախագծային փաստաթղթերը՝ մինչև իրականացումը, անհրաժեշտ է օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ներկայացնել շրջակա միջավայրի նախարարություն՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության:
- Հիմնադրությամբ փաստաթղթով նախատեսվող գյուղատնտեսական, շինարարական և այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում ի հայտ եկած հնարավոր պատմամշակութային և հնագիտական շերտերի առկայության դեպքում անհրաժեշտ է հետագա աշխատանքներն իրականացնել համապատասխան մասնագետի՝ հնագետի եզրակացությունը ստանալուց հետո:
- Հիմնադրությամբ փաստաթղթով նախատեսվող գյուղատնտեսական, շինարարական և այլ աշխատանքների կատարման ընթացքում ի հայտ եկած Կարմիր Գրքերում գրանցված բույսերի և կենդանիների առանձնյակների, պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում անհրաժեշտ է հետագա աշխատանքներն իրականացնել համապատասխան մասնագետի՝ եզրակացությունը ստանալուց հետո:
- Համայնքի հեռանկարային կառուցապատման ընթացքում անհրաժեշտ է պահպանել նախագծով նախատեսված հեռանկարային լուծումները՝ բացառելով անտառային և ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքների հողերի նպատակային նշանակության փոփոխությունները:
- Հիմնադրությամբ փաստաթղթի դրույթների իրականացման ընթացքում կատարել շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մշտադիտարկում (մոնիթորինգ), կազմել հետնախագծային վերլուծության ծրագիր:

ԵԶՐԱՓԱԿԻՉ ՄԱՍ

«Հայնախագիծ» ԲԲԸ կողմից ներկայացված Վայոց ձորի մարզի «Վայոց ձոր-2» միկրոռեգիոնալ մակարդակի՝ համակցված տարածական պլանավորման փաստաթղթի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության ռազմավարական գնահատման հաշվետվությանը տրվում է դրական եզրակացություն՝ փորձաքննական պահանջների պարտադիր կատարման պայմանով:

Տնօրենի տեղակալ՝

Գլխ. մասնագետ՝

Գ. Գևորգյան

Ա. Վարդանյան